

Kikuyu Abstract

Gīthingithia kīa Ūugī – Gūtuīria Ūrīa Wīra Ūrathira Mahinda-inī ma Agentic

AI

Gūfikia mwaka wa 2026, thoko ya wīra thī yothe nī ūrathandūrwo nī mīgarūrūko nene ūrīa ūratumwo nī gūthīi kuuma harī "Generative AI" (ūrīa ūthondekaga maūndū) gūthīi harī "**Agentic AI**"—mītambo ūrīa ūngīhota kūruta wīra mūritū na mathundo maingī o yo nyiki. Ūgarūrūku ūyū wa gītekinonjī nī ūtūmīte wīra ūrīa ūrarutwo nī mītambo uume o wīra-inī wa kūruta mīgo thīinī wa kambuni (manufacturing) na ūgatoonya harī wīra wa kīi-ūugī ta ūthuthuria wa watho, kūrora mīthīthū ya mbeca, na ūthodeki wa mītambo ya kompiuta.

Maūndū marīa monekete nī maronania atī o na gūtuīka AI nī ūrerūrigīrlwo kūrehe mweke wa wīra mīnene gūfikia mwaka wa 2020, nī kuumīrīte "**ithenya rīa kūingīra wīra**" (displacement gap): kasi ūrīa wīra wa nganyīti na wa anene a gatagatī ūratuīkaga wa mītambo nī ūraneneha gūkīra ūrīa andū marathio kūrutwo ūugī mwerū. Gīthuthuria gīkī nī kīonete atī thīna ūrīa mūnene nī **Ūgayūkanu wa Wīra (Employment Polarization)**. Mītambo nī ūrathuthia wīra wa kīi-ūugī ūrīa ūrūtagwo o hīndī ciothe, ūgatiga andū aingī o na wīra wa moko wa mbeca nini ūrīa mūritū kūrutwo nī mītambo (ta aramatī a andū arwaru), hamwe na wīti wa andū marī na ūugī mūthinganie (hybrid-skill) arīa mangīhota kūrora mītambo ūyo ya AI.

Ūgayūkanu ūyū nī ūratīthīa kūniina gīkundi kīa andū a gatagatī (middle class) na kūnenehīa ithenya rīa ūtonga thīinī wa thī, tondū mbeca ūrīa ūrumūkaga nī ūndū wa ūugī wa AI nī ūraikara o moko-inī ma andū anini arīa marī na mbeca na ūugī wa gītekinonjī. Nīguo kūgitīre gīthingithia kīa ūthongā wa kīi-mbeca, rūtheeto rūrū nī rūraheana njīra igīrī cia kūhūthīrwa thīinī wa "**Kīrīkanīro Kierū kīa Kīrīndī**":

- **Ütungata wa Mūthingi kūrī Othe (UBS) na AI ya Mūthingi kūrī Othe (UBAI):**

Handū ha kūheana o mbeca cia moko (UBI), thirikari nī ciagīrīrūo nī kūheana "Ütungata wa Mūthingi kūrī Othe"—ūrīa nī gūtūmīra andū mīako ya kīi-mwīrī (healthcare), mīthīre, na gīthomo—hamwe na "AI ya Mūthingi kūrī Othe". UBAI nī īheaga o mūndū mītambo ya AI īrīa o mūndū angīhota kūhūthīra nīguo ahoma, aake biacara, na atware kīi-mbeca kīerū itarī na kwīhoka mītambo ya kambuni nene cia mbeca.

- **Üira wa "Andū-mambere" (Human-Premium Certification):** Üyū nī mwago wa watho ūrīa ūrahe mweke kambuni ikarīrīria kūhūthīra andū harī wīra (Human-in-the-loop). Ündū üyū nī ūkūhutia kūheana kīeo kīa kūrekererio magoti kūrī kambuni īrīa īkoiga wīra mūna nī "Üratongorio nī Mūndū," nīguo kūgitīre wīra ūrīa ūrabataria ūūgī wa kīi-ngoro, ūtuanīri wa maūndū ma mītugo mīega, na ūūgī wa moko—maūndū marīa AI ītūrīraga īrī o gītūmīra na ti kūnyua wīra wa mūndū.

Hingīro-inī, rūtheeto rūrū rūretha atī thīna ti "kwaga wīra," no nī "kwaga mūgarūrūko" mwega. Na kūgerera kweheria wīra wa thaa mīrongo īna o kiumia ta njīra īrīa nene ya kūgīa na gītūuro, na kūheana mītambo ya ūruti wīra kūrī o mūndū, kīrīndī nī kīngīhota kūgarūra thīna ūyū wa kweherio wīra ūtuīke ihinda rīa **ūūgī wa kīi-mūndū na gūthoma gūtatigithīrio.**